Վահան Թոթովենց

Նոր Բյուզանդիոն

4

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Դողում եմ, փադիշահ, իմ զգացած շնորհակալության և երախտագիտության խորությունից: Միայն մի բան ունի պաղատելու ճշմարիտ կրոնի ամենախոնարհ ծառան և ձեր կայսրության ամենահետին հպատակը:

ՍՈՒԼԹԱՆ. Կկատարվի քո ցանկությունը:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Իմ ընտանիքը մնում է խավարի մեջ: Մաղթում եմ ալլահին, որ նրանք էլ մի օր լույս տեսնեն և փոխեն իրենց հավատքը, բայց առայժմ մնում են քրիստոնյա: Պաղատում եմ իմ փադիշահից և խալիֆայից՝ ներել նրանց իրենց կուրությունը և ազատ կացուցանել նրանց իրենց կրոնի մեջ:

ՍՈՒԼԹԱՆ. Միայն մի պայմանով, որ ոչ մի հարաբերություն չես ունենա քո ընտանիքի հետ:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Հոժար եմ:

ՇԵՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄ. Եվ պետք է ամուսնանաս մի իսլամ կնոջ հետ:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Եթե մարգարեն կամեցել է շնորհել ինձ մի հուրի իսլամական ջեննեթից, ես պրստրաստ եմ թոթափելու իմ մարմնի բոլոր մեղքերը և լվացվելու ճշմարիտ կրոնի անմահական ջրով:

ՇԵՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄ. Մարգարեն ոչ մի իսլամի չի գլացել և չի գլանալու մի հուրի:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Կամուսնանամ իսկույն ևեթ:

ՍՈՒԼԹԱՆ. Քո ընտանիքը կմնա անձեռնմխելի:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Համբուրելով սուլթանի վերարկուի քղանցքները) Իմ փադիշահը թող ների ինձ վերջին անգամ տեսնելու իմ կնոջը և զավակներին՝ հաղորդելու նրանց, որ ես տեսա ճշմարիտ լույսը:

ՍՈՒԼԹԱՆ. Միայն մի անգամ:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Համբուրում է սուլթանի վերարկուի քղանցքները:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ. (Ներս) Հալետ էֆենդին և Իսխելը խնդրում են փադիշահից ունկնդրություն կայսրության կարևոր մի գործի համար:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Ոտի է կանգնում և ստանում է մտախոհ մի վիճակ:)

ՍՈՒԼԹԱՆ. Ի՞նչ գործ ունի Իսխելը կայսրության գործի մեջ:

ՇԵՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄ. Հալետ էֆենդին առանց Իսխելի ման չի գալիս: Ձեզ հայտնի է այդ:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Ոչ մի մարդ առանց իր աչքերին և մտքին չի կարող ման գալ:

ՍՈՒԼԹԱՆ. (Սենեկապետին) Հրամայում եմ ներկայանալ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ. (Դուրս:)

ՇԵՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄ. Թերևս անհրաժեշտ է մեր գնալը:

ՍՈՒԼԹԱՆ. Ո՛չ, ո՛չ, մնացեք այստեղ:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Թերևս միայն իմ գնալն է անհրաժեշտ:

ՍՈՒԼԹԱՆ. Մնացի՛ր այստեղ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ. (Ներս) Հալետ էֆենդի և Իսխել:

Մտնում են Հալետ և Իսխել, խոնարհվում են սուլթանի և Շեյխ-ուլ-Իսլամի առաջ և տեսնելով Հաջի Չելեբուն իսլամական տարազով՝ ապուշ են կտրում:

ՍՈՒԼԹԱՆ. Հայ ամիրաներից և իմ կայսրության ամենից իմաստուն ծառաներից Հաջի Չելեբին ընդունեց ճշմարիտ կրոնը:

ՀԱԼԵՏ. Շնորհավորում եմ (ողջագուրվում են Հաջի Չելեբու հետ):

ԻՍԽԵԼ. (Անձայն ողջագուրվում է:)

ՍՈՒԼԹԱՆ. Հաջի Չելեբու իմ կայսրության մատուցած ծառայությունները շատ են եղել: Սրանից հետո, իբրև ճշմարիտ կրոնի զինվոր, շատ ավելի մեծ ծառայություններ կմատուցի:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Լույսի մեջ ավելի շիտակ կգործեմ, քան խավարի մեջ գործել եմ, թող վստահ լինի իմ փադիշահը և խալիֆան, և օրհնված լինի նրա կյանքը:

ՀԱԼԵՏ ԵՎ ԻՍԽԵԼ. (Խոնարհվում են սուլթանի առաջ:)

ՍՈՒԼԹԱՆ. Ի՞նչ գործի համար էիք ունկնդրություն խնդրում, Հալետ:

ՀԱԼԵՏ. Կայսրության մի կարևոր գործի համար, տեր իմ:

ՍՈՒԼԹԱՆ, Ասացե՛ք:

ՀԱԼԵՏ. (Տատանվում է:)

ՍՈՒԼԹԱՆ. Շեյխ-ուլ-Իսլամը և Հաջի Չելեբին կայսրության և կրոնի սպասավորներ են: Ասացեք նրանց ներկայության:

ՀԱԼԵՏ. (Տատանվում է և չի պատասխանում:)

ԻՍԽԵԼ. (Առաջ անցնելով) Մենք նպատակ ունեինք, տեր իմ, հաղորդելու Հաջի Չելեբու ճշմարիտ կրոնը ընդունելու լուրը իբրև կայսերական կրոնի հաղթություն:

ՇԵՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄ. Հա՛, հա՛, հա՛: Երբվանի՞ց Մովսեսի զավակներից մեկը մտահոգված է կայսրության կրոնի հաղթություններով:

ՀԱԼԵՏ. Լուրը ես էի բերում, երբ իմ բարեկամ Իսխելը հանդիպեց և ցանկացավ միասին գալ, որովհետև այս առավոտվա դեպքից հետո անհավատալի էր Հաջի Չելեբու...

ՍՈՒԼԹԱՆ. Բավական է: Լույս տեսնողի հավատքը կարելի չէ կասկածի ենթարկել: Գնա՞նք, Շեյխ-ուլ-Իսլամ:

Գնում է, Շեյխ-ուլ-Իսլամը ետևից, մնում են Հաջի Չելեբի, Հալետ և Իսխել:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Աչքերը չռելով երկուսի վրա՝ սկսում է հռհռալ):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՊԱՏԿԵՐ

Մի սենյակ Հաջի Չելեբու ապարանքում: Մտնում են Սըրմա խաթունը և Սիրանուշը:

ՍԸՐՄԱ. Չեմ կարող հավատալ, որ նա իսլամանա:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Նայած թե ինչ է պատահել, մայրիկ: Կարծում եմ, Որ Տյուզյանների աճուրդի ժամանակ Իսխել հրեային ապտակելը, մեր կրոնին հասցրած նախատինքի համար, Երկանյան ամիրային կարող էր դնել քաղաքական շատ անհանգիստ կացության մեջ: Դժվար թե հայրիկը սխալներ գործի, մայրիկ, դու գիտես նրա անսահման իմաստությունը քաղաքական և առևտրական խնդիրներում:

ՍԸՐՄԱ. Կրոնի դեմ եղած նախատինքի համար կրոնը մոռանա՞լ: Ամիրան չէր անի այդ: ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Մայրիկ, դու պետք է ըմբռնես քաղաքական կացությունը: Դեռ չի սառել Տյուզյանների արյունը: Ամիրայական դասի համար ստեղծված է անելանելի կացություն:

ՍԸՐՄԱ. Եթե ստիպեին նրան իսլամություն ընդունել, նա կնախընտրեր գլխատվել Տյուզյաններից հետո:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Հայրիկը այդպես բան չէր անի: (Լռություն:)

ՍԸՐՄԱ. Կացությունը պարզ է: Վտանգ է սպառնում ամիրայական դասին:

ՀԱԿՈԲ. (Ներս) Ապարանքի մատուռը, տիկին, բոլորովին անհետացվեց, ինչպես պատվիրել էր ամիրան:

ՍԸՐՄԱ. Ապրիս, Հակոբ, մեր տան ամենահավատարիմ ծառան դու ես:

ՀԱԿՈԲ. (Խոնարհվում է:)

ՍԸՐՄԱ. Ուզում էի ասել . . .

ՀԱԿՈԲ. Ի՞նչ է հրամայում իմ տիրուհին:

ՍԸՐՄԱ. Ոչինչ, մատուռից ոչ մի հետք չթողնել:

ՀԱԿՈԲ. (Դուրս:) (Լռություն:)

ՍԸՐՄԱ. Սիրանուշ, գիշերվան ո՞ր ժամն է:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. (Բանալով վարագույրը և նայելով դուրս) Կապույտ լույս է դուրսը, մայրիկ, սարայի ճրագները հանգած են: Երևի շուտով կգա հայրիկը:

ՍԸՐՄԱ. Ե՞րբ պիտի գա: Հոգիս ճմլվում է:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Հանգստացիր, մայրիկ, հայրիկի իսլամանալով մենք չենք կորցնի նրան:

ՍԸՐՄԱ. Կկորցնեք, աղջի՛կս, կկորցնենք նրան ընդմիշտ:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Իսլամանալով նա կկորչի միայն քրիստոնեության համար, բայց ոչ մեզ համար:

ՍԸՐՄԱ. Խորը չես մտածում, աղջիկս:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Մահվան շունչ է փչում այս բանից:

ՍԸՐՄԱ. Մակույկ չի՞ երևում Բոսֆորի վրա: Տե՛ս:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. (Դիտելով դուրսը) Ոչ, մայրիկ:

ՍԸՐՄԱ. Միայն գիտենայի, որ նա անվանական կերպով դավանափոխ է եղել, իր քաղաքական կացությունը փրկելու համար միայն:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Վստահ եղիր, մայր, նա ապտակել է հրեային իր կրոնի պաշտպանության համար: Ուրեմն խոր է հավատքը նրա մեջ:

ՍԸՐՄԱ. Ներս կանչիր Հակոբին:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. (Դուրս:)

ՍԸՐՄԱ. Փլչում է այս տունը:

Ներս են մտնում Սիրանուշ և Հակոբ

ՀԱԿՈԲ. Ի՞նչ է կամենում հրամայել իմ տիրուհին:

ՍԸՐՄԱ. Ի՞նչ լուր ամիրայից:

ՀԱԿՈԲ. Ինչպես գիտեք՝ Շեյխ-ուլ-Իսլամի հետ մտել են սարայ և դեռ դուրս չեն եկել: Ուղարկել եմ ձառաներից մեկին տեսնելու համար, թե նա ե՞րբ է դուրս գալու և ո՞ւր է գնալու:

ՍԸՐՄԱ. Նոր լուր ստանալուց՝ անմիջապես տեղեկացրու:

ՀԱԿՈԲ. Շատ բարի, տիկին:

ՍԸՐՄԱ. Մատուռում եկեղեցու հետքեր չմնացի՞ն:

ՀԱԿՈԲ. Ամեն ինչ ոչնչացված է, տիկին, գետինը և պատերը ծածկված են գորգերով և լուսամուտները՝ բացված:

ՍԸՐՄԱ. Երբ ամիրան լուր է ուղարկել անհետացնել մատուռը, նշանակում է խուզարկություն կարող է լինել, հասկանո՞ւմ ես, Հակոբ:

ՀԱԿՈԲ. Հասկանում եմ, տիկին, վստահ եղեք, ամենաճարպիկ մարդն անգամ չի կարող եկեղեցու հետք նշմարել այնտեղ:

ՍԸՐՄԱ. Գնա, Հակոբ և հավատարմությամբ հսկիր տանը:

ՀԱԿՈԲ. Ինչպես որ հրամայում է իմ տիրուհին: (Դուրս:)

ՀԱԿՈԲ. (Ներս) Պողոս ամիրան, տիկին:

ՍԸՐՄԱ. Ներս հրավիրիր:

ՀԱԿՈԲ. (Դուրս:)

ՊՈՂՈՍ ԱՄԻՐԱ. (Ներս մտնելով՝ աչքերը չռում է մեկ Սրմայի և մեկ Սիրանուշի վրա) Մի՞թե ճշմարիտ է:

ՍԸՐՄԱ. Ճշմարիտ է, ամիրա, դառնորեն ճշմարիտ:

ՊՈՂՈՍ ԱՄԻՐԱ. Կորցնում եմ պարզ դատողությունս անգամ: Ապտակել հրեային կրոնի համար և նույն գիշերը դավաճանել կրոնին: Անհասկանալի է:

ՀԱԿՈԲ. (Ներս) Տիկին, ամիրան սարայից դուրս է եկել Շեյխ-ուլ-Իսլամի հետ և սուլթանական կառքով գնացել է Այա-Սոֆիա:

ՍԸՐՄԱ. Վա՛խ...

ՀԱԿՈԲ. (Դուրս:)

ՊՈՂՈՍ ԱՄԻՐԱ. Ապշում եմ:

ՍԸՐՄԱ. (Զարմացած) Տղամարդ եք դուք, կիսլամանաք բոլորդ էլ:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Հայրիկը Այա-Սոֆիայում... (Լալիս է:)

ՀԱԿՈԲ. (Ներս) Տիգրան ամիրան:

ՍԸՐՄԱ. (Գլխով հավանության նշան է անում:)

ՀԱԿՈԲ (Դուրս:)

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. (Ներս) Այն, ինչ օր իմ սեփական աչքերով տեսա, անհավատալի էր. Հաջի Չելեբին, Երկանյան Հովհաննես ամիրան, ապարոշով և իսլամական վերարկուով:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Ո՞ւր տեսաք դուք նրան, ամիրա:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Սուլթանական կառքով Այա-Սոֆիայի վերելքը բարձրանալիս:

ՍԸՐՄԱ. Ճնշմարե՞ց ձեզ, ամիրա:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Նշմարեց և ջղային շարժումներով սկսեց միրուքը շփել:

ՍԸՐՄԱ. Բարևեցի՞ք:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Ո՛չ: Չհամարձակվեցի:

ՍԸՐՄԱ. Ներեցեք, ամիրա, դուք ներկա՞ էիք աճուրդին:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Այո: Հաջի Չելեբին մեզ քարոզում էր սառնասրտություն և քաջասրտություն, բայց ինքը կորցրեց իր քարոզած բոլոր առաքինությունները: Մատուռի գաղտնիքի բացվելը անխուսափելի էր, իսկ հրեային ապտակելը բոլորովին անտեղի:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Համբերությունը միայն կարող է բարկություն պարունակել իր մեջ, ամիրա:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Համբերությունը պարունակում է իր մեջ միայն իմաստություն:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Երբե՛ք: Համբերությունը բարկություն է դարբնում:

ՀԱԿՈԲ. (Ներս) Ամիրան եկավ սուլթանական կառքով: (Բոլորը անձկագին սպասումի մեջ: Մտնում է Հաջի Չելեբին իսլամական ապարոշով և վերարկուով:)

ՍԸՐՄԱ. Ճշմարիտ է, ճշմարիտ է, տեր, ներիր նրան:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. (Վազում, գրկում է հորը և համբուրում:)

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Համբուրում է և կնոջը:)

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Ի՞նչ անախորժ տարազ է այդ, հայր, կարծես դու չես:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Արդյոք իմ տարազո՞վ միայն ինձ հայր էիր ճանաչում, աղջիկս: Չէ՞ որ ես կարող էի քո գիտակցությունից առաջ ներկայանալ քեզ բոշայի տարազով կամ աֆրիկյան սևամորթների գույնով:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Կարևորը այն է, որ այդ տարազի տակ, հայր, քո արյունը լինի կարմիր և հոգին՝ սպիտակ:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Ծիծաղելով և լրջանալով ու կիտելով հոնքերը) Հոգի չկա, աղջիկս, միայն կիրքը գոյություն ունի մարդկային ներաշխարհում: Կիրքը բնական է և հավիտենական: Նա հանդես է գալիս մարդու մեջ զանազան ձևերով: Կրոնը մարդկային կրքի մի գործիքն է: Ես հարգում եմ կիրքը մարդու մեջ: Զանա, որ չկորցնես քո մարդկային արժանապատվությունը: Արժանապատվությունն էլ կիրք է:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Նախընտրելի է բարի կիրք ունենալ:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Ծիծաղելով) Ո՞վ է համարձակվում սահմաններ ու չափեր որոշել: Բարի... հա՛, հա՛, հա՛:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Ի՞նչ պատահեց ձեզ, ամիրա:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Ոչինչ:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Ուրանալ Հռոմի տիեզերական եկեղեցի՞ն...

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Տիեզերական է միայն մարդը:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Ապա կրո՞նը:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Կրոնը փուչ է, ամիրա:

ՍԸՐՄԱ. Ներիր, սուրբ կույս Մարիամ:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Ձեզ խանգարող չի լինի: Դուք կշարունակեք հավատալ հորը, հոգուն և որդուն:

ՊՈՂՈՍ ԱՄԻՐԱ. Դո՞ւ ինչ բանի ես հավատալու:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Ինձ հավատալու ուրիշ բաներ կան, ամիրա, ինձ հարկավոր չէ քրիստոնեական եկեղեցին և սուրբ սկիհը: Ես էլ կթքեմ սկիհի մեջ:

ՍԸՐՄԱ. (Ինքնիրեն) Սուրբ կույս Մարիամ:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Քրիստոսի կրոնի ուրացումից հետո ի՞նչ է մնում մարդ արարածին:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Քրիստոնեական կրոնի ուրացումից հետո մարդ արարածին մնում է աշխարհը իր ողջ բովանդակությամբ:

ՊՈՂՈՍ ԱՄԻՐԱ. Հիվանդ է ամիրան:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Մնում է ինձ աշխարհը: Սրրմա, պետք է ներես ինձ, որ ես բաժանվում եմ քեզանից և բոլորից՝ նոր ընտանիք կազմելու: Կփոխեմ հարյուրավոր կրոններ մինչև պատժեմ սրիկաներին: Տյուզյաններից հետո կարգը կհասներ և ինձ, և բոլորին: Ուրիշներն են ցանկանում տիրել, լավ է որ ես տիրեմ:

Սուլթանի սարայում ես համբուրեցի այն երեսը, որ առավոտ ապտակել էի: Կհամբուրեմ հարյուրավոր ապտակած երեսներ՝ մինչև պատժեմ նրանց: Ցանկանում եմ տիրել: Ես եմ տիրելու:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Դա մարդկային ստոր ցանկություն է:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Վսեմության չափեր չկան: Միայն բառեր են դրանք: Ես ուզում եմ իմ բարեկամին խրատել միայն ապրել արժանապատվության գիտակցությամբ: (Սըրմային և Սիրանուշին) Ես բաժանվում եմ ձեզանից: Ապրեցեք համաձայն ձեր ներքին ձայնի: Ես կգնամ իմ ճանապարհը:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. (Փաթաթվելով հորը՝ լաց է լինում:)

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Մի՛ լաց լինիր, աղջիկս, երգիր սուրբ կույս Մարիամի երգը, հորդ դավանափոխությունը արգելք չէ քո քրիստոնեական վերացումներին:

ՍԸՐՄԱ. Միայն խոստացիր ամեն երեկո քո տան մեջ մրմնջել սուրբ կույս Մարիամի երգը:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Դժկամակելով, բայց կնոջը դուր գալու համար) Լավ, շատ լավ:

ՍԸՐՄԱ. Մենք չենք մոռանա քեզ:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Լռությունից հետո) Մատուռը անհետացա՞ծ է:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Այո:

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Պողոս ամիրային) Պիտի խնդրեի քեզանից, որ իմ ընտանիքը իր կաթոլիկ պաշտամունքը քո ապարանքի մատուռում կատարեր:

ՍԸՐՄԱ. Բայց քանի որ...

ՀԱԶԻ ՉԵԼԵԲԻ. Վստահ եմ, որ իմ տան ներքին կյանքին պետք է հետևեն իմ թշնամիները: Եթե մի որևէ օր նորից մատուռ կառուցվի իմ տան մեջ՝ իմ թշնամիները դուրս կբերեն գաղտնիքը: Այն ժամանակ ես չեմ կարողանա, իբրև

իսլամ, պաշտպանել իմ տունը և կտանջվեմ: Խնայեցեք ինձ, խնդրում եմ, այդ տանջանքը:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ. Մենք առանց մատուռի կարող ենք շարունակել մեր պաշտամունքը, քո քաղաքական կացությունը չվտանգելու համար:

ՀԱԿՈԲ. (Ներս) Տյուզյանների մայրը ցանկանում է ձեզ տեսնել, տիկին:

ՍԸՐՄԱ. Ներս հրավիրիր:

ՄԱՅՐԸ. (Ներս է մտնում սևեր հագած:)

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. (Մնում է զամված իր տեղում:)

ՄԱՅՐԸ. (Տեսնելով Հաջի Չելեբուն) Ուրեմն ճշմարի՞տ է...

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Այո, մեծ տիկին:

ՄԱՅՐԸ. Այդքան շո՞ւտ մոռացաք ձեր կրոնը, ամիրա, այն կրոնը, որ երեկ ձեզ այդքան հերոսություն ներշնչեց:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Մեծ տիկին, ներեցեք ինձ:

ՄԱՅՐԸ. Մարդիկ միայն իրենց դավանած կրոնով են տարբերվում իրարից:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Մարդկանց մեջ տարբերություն դնողը արժանապատվությունն է, մեծ տիկին:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՄԻՐԱ. Ասա՝ կիրքը:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Կիրքը, եթե ուզում ես: Ներեցեք ինձ, պետք է գնամ: (Համբուրելով աղջկանը և կնոջը) Մնացեք բարով, մնացեք բարով:

ՍԸՐՄԱ. Վերջին անգամ աղոթիր մեզ հետ:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Աղոթե՞լ, երբե՛ք: Այո, այո, ես խոստացա աղոթել ամեն երեկո:

ՍԸՐՄԱ. Մենք ցանկանում ենք, որ դու աղոթես մեզ հետ վերջին անգամ:

ՀԱՋԻ ՉԵԼԵԲԻ. Կաղոթեմ, կաղոթեմ այս երեկո: Մնացեք բարով: (Դուրս:)

ՍԻՐԱՆՈՒԾ. (Լալիս է:)

ԲՈԼՈՐԸ. (Լուռ են և տխուր:)

ՍԸՐՄԱ. (Ծունկ է չոքում, ձեռքերը կաթոլիկ ձևով կպցնում է իրար և սկսում է երգել «Ողջույն քեզ, սուրբ կույս Մարիամ» երգը:)

ԲՈԼՈՐԸ. (Հետևում են նրան ծունկ չոքելով և միանալով երգին:)

(Երգը կիսատ վարագույրը իջնում է:)

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՊԱՏԿԵՐ

Մի սենյակ Իսխելի տանը: Մտնում են Իսխելը և Սիմխա:

ՍԻՄԽԱ. Վերջապես, տանը փակվելով ոչինչ ձեռք չես բերի: Ի՞նչ օգուտ տանը փակվելուց: Դուրս գնա, մարդկանց տես: Եթե այս անգամ քո խելքը չի կարող օգնել քեզ, ուրիշներին լսիր:

ԻՍԽԵԼ. (Ատամները կրճտացնելով մռռում է:)

ՍԻՄԽԱ. Ես երբեք չէի տեսել քեզ այդպես անարի և այդքան թուլասիրտ:

ԻՍԽԵԼ. (Ցածր ձայնով) Սպանեցեք ինձ, Սիմխա, ավելորդ է ինձ համար ապրելը:

ՍԻՄԽԱ. Մինչև մարդկանց մեջ չերևաս, չես վերագտնի պայծառ դատողությունդ: Գնա դուրս և քո առևտուրով զբաղվիր, առևտուրը կմոռացնի քեզ թերևս ամեն բան:

ԻՍԽԵԼ. Մոռանա՞լ: Միայն մահը կարող է մոռացնել, պայմանով, որ մահվանից հետո մարդիկ չզգան: Մահվանից հետո եթե մնում է մարդկային զգացումը, էլի

չեմ մոռանա: Ամոթը այրում է իմ ողջ էությունը, Սիմխա:

ՍԻՄԽԱ. Պետք է միաժամանակ մոռանալ ձևացնես և մտածես վրեժխնդրության մասին:

ԻՍԽԵԼ. Դու կարծում ես հե՞շտ է նրա համար կռվել Հաջի Չելեբու դեմ: Բյուզանդական կայսրության անկումին, օսմանյան տիրապետության առաջին օրից մինչև հիմա Ստամբուլի մայթերի վրա նման խորամանկը ման չի եկել, Սիմխա, հասկացիր: Դու կարծում ես Հալետը կարո՞ղ է կռվել: Սրանից հետո հարկավոր է ծախսել իմ հարստության ամենահետին փշուրը՝ պատժելու համար նրան, ինձ ապտակողին:

ՍԻՄԽԱ. Մի ապտակի համար մի ամբողջ հարստությո՞ւն. դու հիվանդ ես, քեզ բժիշկ է հարկավոր. մի ապտակի համար ողջ հարստությունը վատնի՞... Հա՛, հա՛, հա՛ Եհովային աղոթիր:

ԻՍԽԵԼ. Սուտ է Եհովան: Սինագոգներ շինող Իսխելը ապտակ կերավ մի կեղտոտ քրիստոնյայից, և Եհովան լռեց: Անիծված լինի Եհովան էլ ու նրա...

ՍԻՄԽԱ. (Ճչալով) Լռի՛ր:

ԻՍԽԵԼ. Չեմ լռի: Սուտ է Եհովան, սուտ է Մովսեսը: Սուտ է տապանակ ուխտին: Սուտ է ամեն ինչ: Միայն ապտակներ գոյություն ունեն աշխարհում և բոլոր ապտակների մեջ՝ միայն այն ապտակը, որ ապրում է իմ երեսի վրա և վառվում, վառվում է իբրև ամոթ, վառվում է իբրև քրիստոնեության դատակնիք: Կզոհեմ ամեն ինչ՝ քեզ, աղջիկս, բոլորը, մինչև չտեսնեմ ինձ ապտակողի արյունը Ստամբոլի հրապարակներից մեկում:

ՍԻՄԽԱ. Եթե դու քեզ կորցնես՝ ոչինչ չես կարող մտածել և ոչ մի վնաս էլ չես կարող հասցնել քո թշնամուն:

ԻՍԽԵԼ. Իմ դատողությունը տեղն է, բայց ջղերս դավաճանում են ինձ: Ի՞նչ կարող եմ անել իսլամի դեմ, սուլթանական վերարկու հագած մի իսլամի դեմ:

ՍԻՄԽԱ. Դու էլ իսլամացիր:

ԻՍԽԵԼ. (Կանգ է առնում, մտածում և հանգիստ տոնով) Ո՞վ կհավատա հրեա Իսխելին: Ոչ, հավատալի չի լինի: Իսխելի գենքերը ուրիշ տեսակ պետք է լինեն:

ՍԻՄԽԱ. Ուրեմն, Իսխելը կարող պետք է լինի ուրիշ գենքեր ստեղծել:

ԻՍԽԵԼ. Իսխելը, կարող է ու... չի կարող: Ամոթ քեզ, Իսխել, որ մինչև հիմա չկարողացար դավադրել, հազար ամոթ: (Միրուքի թելերը քաշում է) Պետք է ստեղծեմ, ուրիշ հնար չկա: (Երթևեկում է ու խորը մտածում) Հալետը գնաց ոստիկանության մոտ՝ խուզարկել տալու նրա ապարանքը: Ոստիկանները հիմա կլինեն Հաջի Չելեբու ապարանքում, եթե այնտեղ էլ մի մատուռ երևան բերեն, Իսխել հրեան կհասնի իր նպատակին:

ՍԻՄԽԱ. Ուրեմն սպասիր:

ԻՍԽԵԼ. Ես սպասում եմ, բայց ջղերս, ջղերս կորցնում են ամեն կապ: Դատապարտում եմ ես ինքս ինձ: Մովսեսի զավակներից և ոչ մեկը այսպիսի թուլություն երևան չի բերել: Ջիղը իմ առաքինությունն էր: Կորցրի իմ առաքինությունը, Սիմխա: (Բղավում է) Ապտակը, ապտակը, հե՛յ, ապտակեցին ինձ, ապտակեցին ինձ, (ավելի բարձր) խեղդվում եմ, ամոթը ինձ խեղդում է:

Աճապարանքով և գիշերային հագուստով մտնում է աղջիկը՝ Զիլֆան:

ԶԻԼՖԱ. Ի՞նչ կա: Ի՞նչ է պատահել քեզ, հայր, ասա ինձ, ի՞նչ է պատահել քեզ:

ԻՍԽԵԼ. (Գազանային գոռոցով) Խեղդվում եմ, աղջիկս, խեղդում են ինձ: Աշխարհը թքում է վրաս: Ընկել եմ մարդկանց ոտների տակ, ա՛... ա՛... ա՛... սպանեցե՛ք ինձ, փորեցե՛ք աչքերս, որպեսզի արև չտեսնեմ:

Սիմխան և Զիլֆան գրկում են Իսխելին, շոյում են: Իսխելը խեղդված ձայնով անհասկանալի բառեր է արտասանում և կամաց-կամաց հանգստանում: Իսխելին պառկեցնում են թախտի վրա:

ԶԻԼՖԱ. (Մորը) Ինձ պիտի ասե՞ս, թե ինչ է պատահել հորս:

ՍԻՄԽԱ. Ոչինչ չի պատահել, աղջիկս:

ԻՍԽԵԼ. Ինձ հետ ամեն ինչ է պատահել, աղջիկս (Սիմխային:) Պատմի՛ր, պատմի՛ր աղջկանս, թող իմանա ինձ հասցրած ամոթը:

ՍԻՄԽԱ. Վաղը կպատմեմ, աղջիկս, հիմա սիրտ չունեմ:

ԻՍԽԵԼ. Պատմի՛ր, հիմա՛ պատմիր: Ուզում եմ, որ հիմա՛ պատմես:

ԶԻԼՖԱ. (Ծունկի եկած) Խնդրում եմ, մայր, աղաչում եմ քեզ:

ՍԻՄԽԱ. Տյուզյան ամիրաների ապարանքի և կահ-կարասիների աճուրդի ժամանակ Երկանյան Հովհաննես ամիրան՝ Հաջի Չեչեբին, սուլթանական ներկայացուցիչների առաջ, ապտակել է հորդ և նույն օրն իսկ իսլամացել, ահա պատմությունը:

ԶԻԼՖՍ. Ես կսպանեմ նրա աղջկան:

ԻՍԽԵԼ. Նրա աղջկա մի սափոր արյունը չեմ փոխի հոր կես կաթիլ արյան հետ:

ԶԻԼՖԱ. Աղջկա մահը անհուն կսկիծով կխոցի հոր սիրտը:

ԻՍԽԵԼ. Բայց չի հանգստացնի իմ սիրտը, Զիլֆա, իմ սիրտը: Իմ սրտի հագեցումը, աղջիկս, դա է հարցը:

ԶԻԼՖԱ. Աղջկա սպանությամբ կընկճեմ հոր եռանդը, հոգեկան ամբողջ ուժը, այն ժամանակ իմ հայրը ուժ կունենա նրա հետ կռվելու:

ԻՍԽԵԼ. (Հիստերիկ ծիծաղով) Որքան մեծ է դժբախտությունը, այնքան մեծ է Հաջի Չելեբու ուժը:

ԶԻԼՖԱ. Ուրեմն, հավիտյան մենք պետք է կրենք այդ ամոթը:

ԻՍԽԵԼ. Որքան կրենք՝ այնքան ծանրանում է:

ՍԻՄԽԱ. Ես հավատացած եմ, որ դու մի հնար կգտնես նրան պատժելու:

ԻՍԽԵԼ. Անցել են ժամեր արդեն, Սիմխա, և իմ բոլոր մնացած հնարները չքանում են օճառի պղպջակների նման:

ԶԻԼՖԱ. (Լալիս է:)

ԻՍԽԵԼ. Մի՛ լաց լինիր, Զիլֆա, կորցրել եմ ջղերս, բայց դատողությունս դեռ չի դավաճանում ինձ. դուք մի՛ լաց լինեք: Այդ վիշտը միայն ինձ թողեք:

ԶԻԼՖԱ. Ես գնում եմ: (Աճապարում է դուրս:)

ԻՍԽԵԼ. (Ոտի կանգնելով՝ բղավում է) Զիլֆա՛, Զիլֆա՛, Զիլֆա՛... Կորցնում եմ իմ ընտանիքը, կորցնում եմ ապրելու բոլոր իմ իրավունքները:

ԶԻԼՖԱ. (Ետ գալով) Հայր, այստեղ եմ:

ԻՍԽԵԼ. Մնացի՛ր այստեղ: Մի՛ գնա:

ՍԻՄԽԱ. (Բազկատարած և աչքերը վեր հառած) Եհովա, Եհովա, Աբրահամի, Իսահակի և Հակոբի աստվածը, լսիր ու գոռա ամպերի միջից, անիրավված է այս աշխարհում քո ընտրյալ ցեղի լավագույն զավակը, քո անվան սինագոգներ կառուցող Իսխելը:

ԻՍԽԵԼ. Մի՛ աղոթիր, Սիմխա, երկինքը չէ, որ պիտի հատուցանե այս վրեժը, աստված չէ, որ պիտի տնօրինի, այլ այս աշխարհի մարդը՝ այս աշխարհում:

ՍԻՄԽԱ. Այդ հավատքն է, որ այն տունը պիտի տանի աղետից աղետ: Եհովան է, որ միայն վրեժխնդիր պետք է լինի:

ԻՍԽԵԼ. Թո՛ղ քո եհովաներին և Եհովային: Նա չկա, չի եղել և չի լինելու:

ՍԻՄԽԱ. Մարգարեները ասում են, որ...